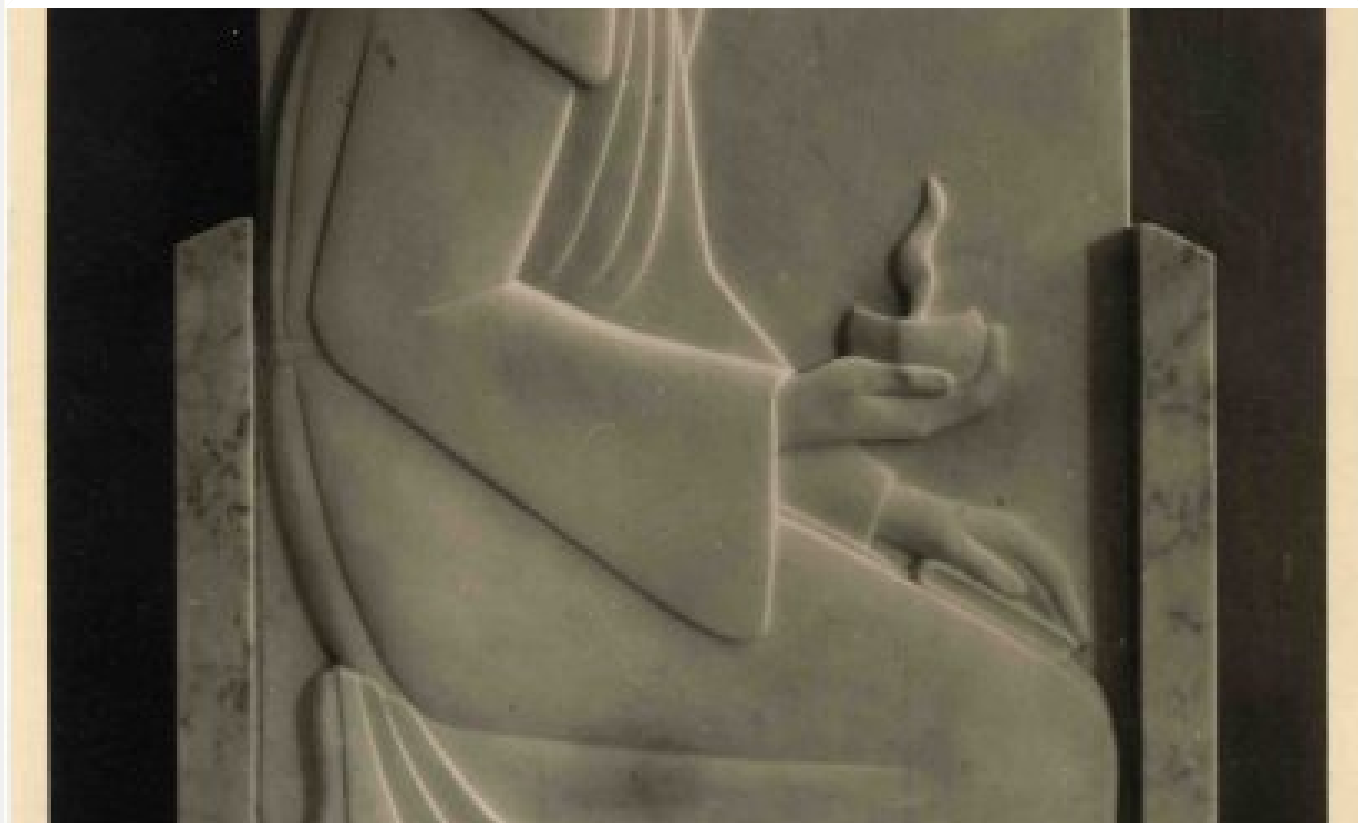

Wojna obronna 1939

<https://1wrzesnia39.pl/39p/biogramy/8821,Jadwiga-Barthel-de-Weydenthal.html>
2020-11-24, 22:15

Jadwiga Barthel de Weydenthal

Biografia

Jadwiga Bartel de Weydenthal ps. „Brzeska” (22 VIII 1884 – 25 IV 1961), ur. w Bądkowie na Kujawach, córka Anieli z Różańskich. Naukę pobierała w domu, następnie w Paryżu na Sorbonie. Po powrocie do kraju, w latach 1905–1906 a następnie w latach 1916–1919 studiowała na wydziale rzeźby Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie. Od 1921 r. kontynuowała podjętą specjalizację w Akademii Sztuk Pięknych w

Krakowie. Wykształcenie w zakresie rzeźby uzupełniła pod kierunkiem sławnego rzeźbiarza, znawcy sztuk pięknych, prof. Edwarda Wittiga, autora takich dzieł jak: popiersie Józefa Piłsudskiego czy pomnik Juliusza Słowackiego.

W latach 1912–1914 należała do oddziału lwowskiego Polskich Drużyn Strzeleckich. Po wybuchu I wojny światowej, z chwilą zorganizowania Oddziału Żeńskiego POW mianowana zastępczynią komendantki tego oddziału, następnie została kierowniczką sekcji wywiadowczej OŻ POW, której zadaniem było prowadzenie wywiadu wojskowego i politycznego na terenie Warszawy oraz na prowincji. Brała udział, razem ze swoją siostrą Marią, w pracach Oddziału Lotnego Wojsk Polskich. Po wejściu Niemców do Warszawy wzięła udział w organizowaniu Poczty Listów Prywatnych, mającej na celu utrzymywanie łączności z frontem legionowym oraz z terenami okupacji austriackiej. Od lutego 1916 r. do sierpnia 1918 r. pełniła funkcję komendantki OŻ POW. Była również członkiem Zarządu warszawskiego Koła Ligi Kobiet Pogotowia Wojennego. Od marca 1918 r. weszła w skład Komendy Naczelnej POW jako referentka Oddziałów Łączności na terenie okupacji niemieckiej i austriackiej.

W latach dwudziestych Jadwiga Barthel de Weydenthal brała udział w pracy redakcyjnej wydawnictw wspomnień legionowych: *Wierna Służba* i *Służba Ojczyźnie*, w latach trzydziestych w pracach środowiskowej Komisji Odznaczeniowej Krzyża i Medalu Niepodległości (wchodziła ona w skład Głównej Komisji Odznaczeniowej) oraz Honorowego Sądu Kawalerów Krzyża i Medalu Niepodległości. Była przewodniczącą Stowarzyszenia Peowiaczek, a po zorganizowaniu Unii Polskich Związków Obrończyń Ojczyzny (do którego swój akces zgłosiło Stowarzyszenie Peowiaczek) wzięła udział w jej pracach jako sekretarka Prezydium. Organizowała wśród młodzieży koła „Młodego Fidac`u”, osobiście prowadziła takie koło w Warszawie. Przyczyniła się w dużej mierze do wydania w 1939 r. przewodnika po Polsce w języku francuskim *Pologne par Annie et Henri de Monfort* w serii *Les Guides Bleus*. W 1935 r. z polecenia marszałkowej Aleksandry Piłsudskiej została wybrana na matkę chrzestną statku pasażerskiego „Batory”. We wrześniu 1939 r. uczestniczyła w obronie Warszawy. Pełniła służbę

przy telefonach oraz w służbie sanitarnej, zwożąc rannych żołnierzy WP z przedpola Warszawy. Podczas okupacji zamieszkała z synami swego brata Jerzego (przebywającego w Chinach). Obaj bratankowie należeli do Armii Krajowej. Jadwiga opiekowała się nimi i pomagała w ich pracach aż do ich śmierci. Jeden zginął rozstrzelany przez Niemców w więzieniu w Łowiczu, drugi w czasie akcji oddziału partyzanckiego na południu Polski. II wojna światowa stała się dla niej okresem klęski nie tylko narodowej ale i rodzinnej. Straciła dom rodzinny w Bądkowie i brata Jana, którego Niemcy wywieźli do Mathausen-Gussen, gdzie wkrótce zmarł.

Po wojnie Jadwiga zamieszkała we Włocławku. W miejscowej fabryce porcelany znalazła możliwość wykonywania pracy rzeźbiarskiej w ceramice, co zapewniło jej środki utrzymania. Nie trwało to jednak długo, usunięto ją z fabryki ze względu na ziemiańskie pochodzenie. Wówczas opiekę i schronienie otrzymała od Sióstr Urszulanek z Rybnika Górnośląskiego, wśród których przebywała już jej siostra Maria Beata. Wróciła do rzeźbiarstwa. Dzieła jej do dziś zdobią kaplice SS. w Rybniku i Pokrzywnie Poznańskim – siedzibie jej najmłodszej siostry – również Urszulanki. W ostatnich latach życia była ciężko chora. Zmarła w Rybniku 25 kwietnia 1961 r. i tam została pochowana.

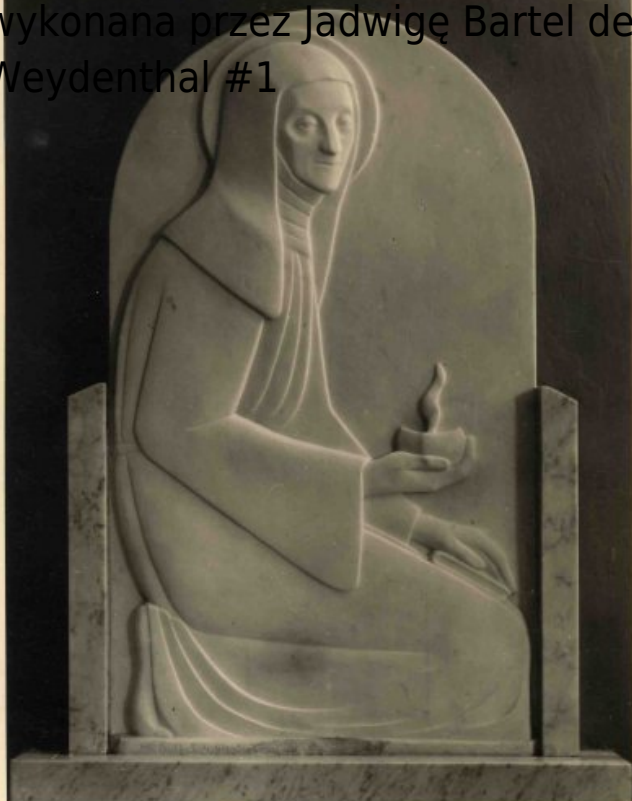
Jadwiga Barthel de Weydenthal była odznaczona: orderem Virtuti Militari V kl., Krzyżem Niepodległości z Mieczami, trzykrotnie Krzyżem Walecznych, odznaką I Brygady „Za wierną służbę” i Krzyżem POW.

Oprac. Anna Eliza Markert

Zdjęcia

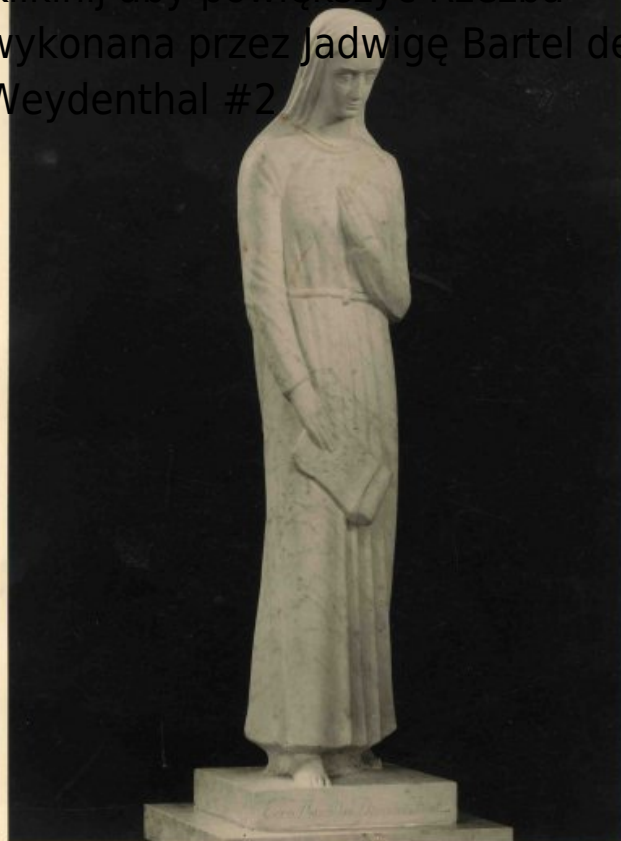
Kliknij aby powiększyć Rzeźba wykonana przez Jadwigę Bartel de Weydenthal #1

Św. Anniela Merici
sculp. J. Bartel de Weydenthal

Rzeźba wykonana przez Jadwigę Bartel de Weydenthal #1

Kliknij aby powiększyć Rzeźba wykonana przez Jadwigę Bartel de Weydenthal #2

"Ecce Ancilla Domini - Fiat..."
sculp. J. Bartel de Weydenthal

Rzeźba wykonana przez Jadwigę Bartel de Weydenthal #2

Kliknij aby powiększyć Jadwiga Barthel de Weydenthal

Jadwiga Barthel de Weydenthal

Kliknij aby powiększyć Wniosek na odznaczenie orderem Virtuti Militari

Oddział: *10*

WNIOSEK
na odznaczenie orderem „Virtuti Militari“ w myśl Uchwały
Kapituły Tymczasowej z dn. 23. I. 20 r.

1	Stopień	<i>Jadwiga</i>
2	Imię i Nazwisko (wyraźnie pisane)	<i>(Barthel de Weydenthal Jadwiga) m. 175-172 Barthel de Weydenthal Jadwiga</i>
3	Potwierdzenie szawiska podpisem dowódcy	<i>K. L. ...</i>
4	Data wstąpienia do W. P.	<i>Sierpień 1914.</i>

Warszawa, d. *1. IX* 1920 r.

7550
Cet. *...* P.O.V.

M. 2. ...
K. L. ...

K. L. ...
(Podpis dowódcy dowodzącego wojskiem)

ASPIJANTURA GENERALNA
NA CZELNEGO WOJAKA
L. GZ. *13412*

Wysłano dn. *1920* roku
o ... o ...
Inzynierów

N 600, 601, 20 IV 21, Załączny Graficzny M. K. Fajek w Warszawie.

Wniosek na odznaczenie orderem Virtuti Militari

Kliknij aby powiększyć
 Kwestjonariusz Jadwigi Bartel de
 Weydenthal #1

KWESTJONARIUSZ 1827

1. Nazwisko i imię *Jadwiga
 Bartel de Weydenthal*

2. Jaki numer orderu wybity na lewej stronie krzyża
7550 Legitymacja Kolejowa
 wydane dnia *2/8/33*

3. Dokładny adres obecny: wieś _____
 poczta _____ gmina _____
 powiat _____ miasto *Nussacum*
Natalińska Dr. 7.

4. Data i miejsce urodzenia:
 dzień, miesiąc, rok *22. IV. 1891*
 wieś, gmina, powiat *Padniewo pow. Nagliski*

5. Imię ojca *Adrian* imię matki *Amela* z domu *Roińska*

6. Stopień wojskowy, w którym został odznaczony _____

7. Obecnie posiadany stopień:
 w rezerwie _____
 w stanie spoczynku _____
 ewent. inwalidztwo _____

8. Pułk, w którym służył w czasie wojny, względnie oddział, w którym został odznaczony
 za udział w walkach: *p.o.w.*

9. Zawód: obecny (środki utrzymania) *art. neibraska*
 przed wstąpieniem do wojska _____

Kliknij aby powiększyć
 Kwestjonariusz Jadwigi Bartel de
 Weydenthal #2

11. Stan rodzinny:
 żonaty _____
 kawaler *niezamężna*

ile dzieci i w jakim wieku (wymienić imiona i daty urodzenia):
 _____

12. Wykształcenie: *szkoła średnia w Kargie, studia w Dorbach,
 szkoła sztuk pięknych w Warszawie, studia w Akademii
 Szkoly powszechnie, średnie, wyższe (ukończone gdzie i kiedy):
 kwalifikacji*

przed wstąpieniem do wojska _____

obecnie _____

13. Czy był ranny: kiedy _____
 gdzie: _____

14. Czy pracuje i gdzie *sekretariat Ceis, Fida's, Al. Suwka 29.*
 wysokość miesięcznego wynagrodzenia *riadue*

15. Jeżeli niema pracy — to na jaką reflektuje
prace neibraskie

16. Posiadany majątek, jaką wartość przedstawia *deficytowy*

Czy może z niego wyżyć z rodziną *nie*

Kwestjonariusz Jadwigi Bartel de
 Weydenthal #1

Kwestjonariusz Jadwigi Bartel de
 Weydenthal #2

Kliknij aby powiększyć
 Kwestjonariusz Jadwigi Bartel de
 Weydenthal #3

18. Czy w czasie przed powstaniem Państwa Polskiego pracował w organizacjach niepodległościowych, jak P. P. S., Związek Strzelecki, Drużyny Strzeleckie, P. O. W. i t. p.
 jak długo *od 1912 Drużyny, do końca 1918. p.o.w.*

19. Służba w formacjach polskich przed 11/XI 1918 r.
 oddział, pułk, baon, kompania

20. Czy służył w armii zaborczej w czasie wojny światowej, w której i jak długo:

21. Czy pracuje obecnie w organizacjach P. W. i społecznych:
 gdzie *p.o.w.; Zw. Drużynowe; Fidae Łódzki.*
 piastowane stanowisko *przewodnicząca Stow. powiat. Gen. Sekr. Kois. Fidae.*

22. Ewentualnie uwagi i prośby kawalera orderu „Virtuti Militari”:

Kliknij aby powiększyć
 Kwestjonariusz Jadwigi Bartel de
 Weydenthal #4

18. Czy w czasie przed powstaniem Państwa Polskiego pracował w organizacjach niepodległościowych, jak P. P. S., Związek Strzelecki, Drużyny Strzeleckie, P. O. W. i t. p.
 jak długo *od 1912 Drużyny, do końca 1918. p.o.w.*

19. Służba w formacjach polskich przed 11/XI 1918 r.
 oddział, pułk, baon, kompania

20. Czy służył w armii zaborczej w czasie wojny światowej, w której i jak długo:

21. Czy pracuje obecnie w organizacjach P. W. i społecznych:
 gdzie *p.o.w.; Zw. Drużynowe; Fidae Łódzki.*
 piastowane stanowisko *przewodnicząca Stow. powiat. Gen. Sekr. Kois. Fidae.*

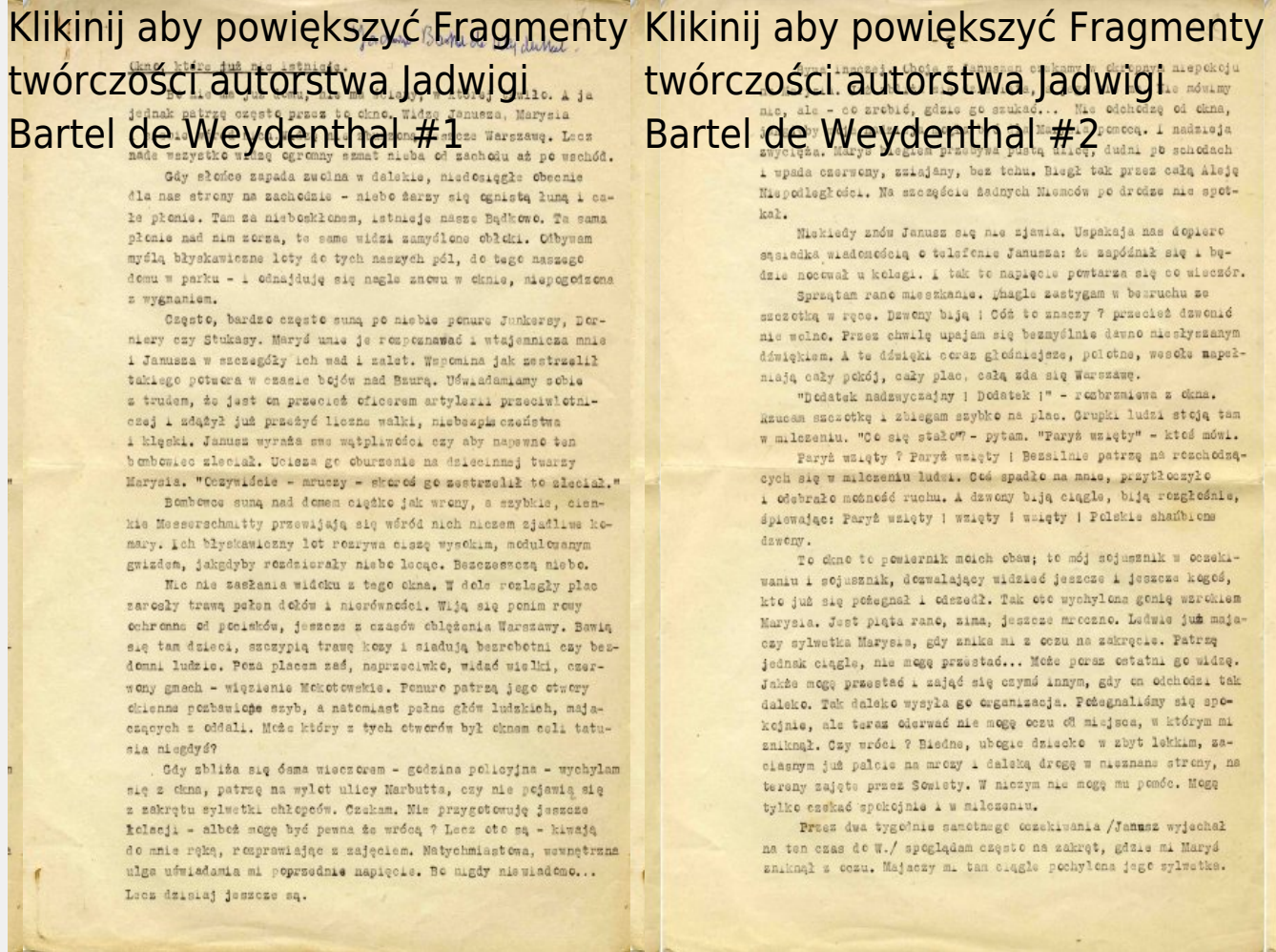
22. Ewentualnie uwagi i prośby kawalera orderu „Virtuti Militari”:

6	Czy ranny lub zabity przy akcji od. rebr. 5	
7	Obecny przydział wymiennego	<i>Harna</i>
8	Wniosek na stopień orderu	<i>V. klasy</i>

Kwestjonariusz Jadwigi Bartel de
 Weydenthal #3

Kwestjonariusz Jadwigi Bartel de
 Weydenthal #4

Kliknij aby powiększyć Fragmenty twórczości autorstwa Jadwigi Bartel de Weydenthal #1

Kliknij aby powiększyć Fragmenty twórczości autorstwa Jadwigi Bartel de Weydenthal #2

Fragmenty twórczości autorstwa Jadwigi Bartel de Weydenthal #1

Fragmenty twórczości autorstwa Jadwigi Bartel de Weydenthal #2

Kliknij aby powiększyć Fragmenty twórczości autorstwa Jadwigi Bartel de Weydenthal #3

...nadchodzi z poza zakrętu ? i pojawia się taki blęski dzień, że...
...właśnie...
...zabłądził, przeszedłszy granicę nie tam, gdzie był powołany. (szukam...
...zadymka "nieśna. Bolszewicy uwagali go w jakimś chlewie, wraz z licznym towarzyszem niedoli. Po dwóch dniach dopiero sprawa się wyjaśniła, gdy przybył sławany oficer, do którego Maryś miał powołanie. Dużo rozmawiał z owym oficerem, idącym komunistą, bardzo dla Marysia uprzejmym. "Będzie niebawem wojna z Rosją" - konkluduje Maryś, - "ciocia sobie nie wyobraża jak oni Niemców nienuwidzą, a Niemcy czynią tam na wschodzie okopy i umocnienia na wielką skalę." Wrócił z grupą przemysłowców i na granicy przychwyli ich znów Niemcy, byli jednak dobróliwi. Przed rewizją, Maryś wsunął otrzymane od sowieckiego oficera papiery do rękawiczek, która pozwoliła nieść na biurko Niemca. Gdy go zwalniali po rewizji wzięli spodkojnie swe rękawiczki i tak cołak sam i cołak papiery.

Nasza wrażliwe dno bywa też pośrednikiem spraw miłych i pogodnych, gdy latem całym swym rozmarciem niesie jasność i ciepło i falę muzyki, wydobywanej przez wędrowną orkiestrę młodych koncertantów. Dużo takich orkiestr w Warszawie, lecz ta nasza jest wyjątkowo liczna i wyjątkowo doskonała. Utwory które grają "radęcią oddychają, radęcią słuch poją." Nie znamy tych bezimiennych dobroczyńców, ale bliscy nam są. Myślimy o nich, tęsknimy do ich przyśrota, bo ich pieśni pomagają żyć.

.Czasem mała żydóweczka, która się wynęła z getta, śpiewa pod dźwiękami zachrypniętym głosem, prosi o chleb. Tylko też tym chlebem i bezsilnym współczuciem może ją obdarzyć. Myślę przy tym z humorem: "Gdzie tybi, a może czas mięci".

Żydóweczka szuka, bo z placu odbiegają słowa niemieckiej komandy i niemiła, obca melodia. Jakież to pieśni śpiewali nasi żołnierze ? C rozmawiamy, o pękach rozkwitających róż białyh i ducho, ducho innych - białostekich, wesołych. Odleciały od nas te pieśni, kryją się. Kępiełuchły się po całej Warszawie i pojawiają się nagle tu i ówdzie w dzianinnych ustach, dźwięczą w tramwajach, w skrzyppach starego grajka na bocznych ulicach i podwórkach. Na placu pancerzą się inne. Rekruci SS z publickich kieszar dźwięczą musztrą. Saturna, róże szereg. Naprawdę są i dźwięczą musztrą.

Kliknij aby powiększyć Fragmenty twórczości autorstwa Jadwigi Bartel de Weydenthal #4

...daleki...
...niebawem z ulicy Warbutta przebiegają noc dźwięki...
...skrzępa do nas ? Nie ! kierują się ku drugiej stronie placu, do domu naprzeciwko. Rozjeżdżają się tam mieszkanie na i piętrze. Widzimy sylwetki żołnierzy, otaczających maską postać, która odnawia się płaszczem. Wychodzą. Zabrali go. Szybko i prosto to się odbywa. Auto pędem objeżdża plac nisko, przesuwa się obok naszego domu bez zatrzymania i po chwili zanika w ulicy Warbutta. W milczeniu wracamy do kózek.

Niektórzy nocny. Aeroplany świecące krążą nad Warszawą. Warkot motorów to zbliża się to oddala. Dotychczas były tylko małe loty dzienna. Wszyscy troje zrywamy się i wychylamy przez otwarte okna, urzuceni jarzącą się "świecą", która spada zwolna tuż przed naszym domem. Cały pokój zalany jest światłem, cały plac widny jak w dzień. Pierwszy raz widzimy taką "świecą". Bawi nas tak bardzo, że zapominamy jaki jest cel tego oświetlenia i nie zwracamy uwagi na krążące nad domem samoloty. Nagle straszny huk, i drugi i trzeci, wybuch na placu. Przeradliwy brzęk wybitych naszych szyb, hełas spadających w pokój przedmiotów. Stoimy ogłuszeni i niemi - budzi nas z czułości cisza. Dom stoi - to nie w nas. Celowali widać w kieszary SS tuż blisko. Świeca już zgasła, ciemno, warkot oddala się definitywnie. Długi czas milczymy, bo dziełnie nam w duszy. Śmierć wiała nad nami, a my zachowywalimy się jak dzieci.

Jak dzieci zachowujemy się jasność innej nocy - spokojnej i pogodnej. We treje gramy zapamiętane w mahjenge, gramy do trzeciej rano. Co pewien czas gasimy światło i otwieramy okna jak szeroko, patrząc w gwiazdy. Cisła nas chłodna, czysta powietrze. Niebo rozpięte wysoko, niezamieszkałe, a gwiazdy promieniują cicho jak dawniej. Jakże dawno, jakże nieścisłownie dawno było owe "dawniej". Gdzieś tam może błądzić one wśród tych gwiazd, oderwane od nas, nieznaczące bez nas, nie dostępne.

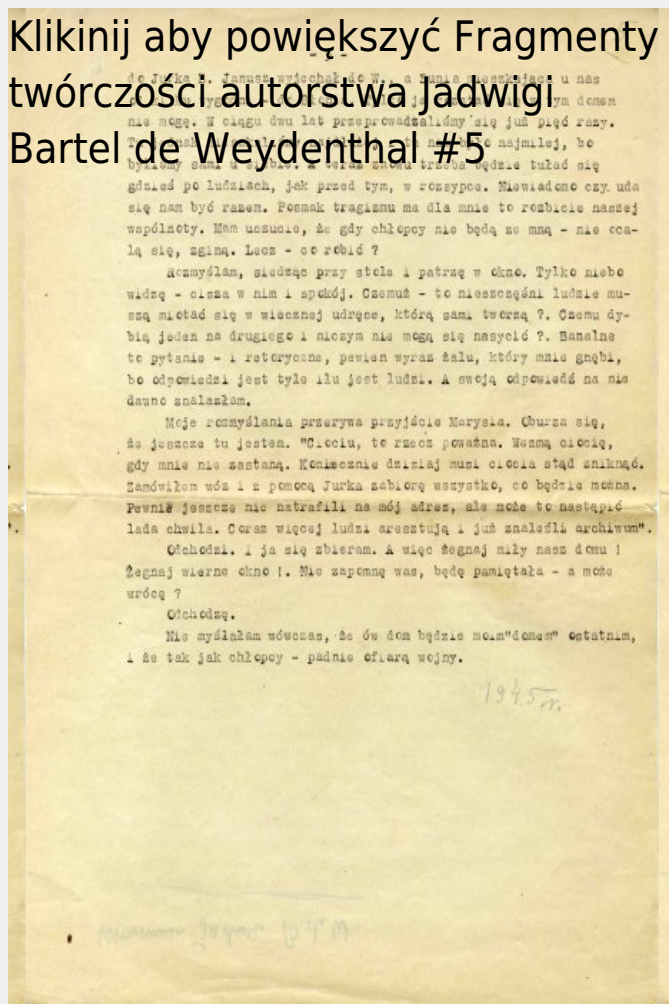
Zażenem nagle staje się to pogodne niebo - wracamy do mahjenge.

I oto pogodną się musiał z naszym wernym dżem. "Waypa" nastąpiła w organizacji, Maryś zagrochony i już wyprzedził się

Fragmenty twórczości autorstwa Jadwigi Bartel de Weydenthal #3

Fragmenty twórczości autorstwa Jadwigi Bartel de Weydenthal #4

Kliknij aby powiększyć Fragmenty twórczości autorstwa Jadwigi Bartel de Weydenthal #5

Fragmenty twórczości autorstwa Jadwigi Bartel de Weydenthal #5

Podziel się:

Drukuj:

[Drukuj tą stronę](#)

[Generuj PDF z tej strony](#)